

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno disertanta/disertantky:	Mgr. Eliška Flídrová
Téma práce:	Vyhoštění cizinců v mezinárodním právu
Rozsah práce:	177 stran
Datum odevzdání práce:	Listopad 2017

1. Aktuálnost (novost) tématu

Autorka zvolila pro svou disertační práci velmi aktuální tematiku, a to jak s ohledem na dosavadní stav její mezinárodněprávní regulace, tak i na její globální rozměr. Zároveň jde o téma, které je aktuální již celá desetiletí a velmi pravděpodobně ještě dalších mnoho let bude.

Předkládaná práce se zabývá tématem vyhoštění cizinců v mezinárodním právu. Tématem se v České republice zabývá mnoho právníků v praxi, ale jen málo v teorii. Doposud chybí komplexní monografie, která by se jím zabývala, dílčí statě se věnují především otázkám spojeným s vyhoštěním cizinců z hlediska vnitrostátního práva (ač nepublikované, přesto velmi kvalitní jsou také dvě práce zpracované na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, jedna magisterská, jedna rigorózní, na dalších fakultách jsem obdobné kvalifikační práce nedohledala). V zahraničí jde o téma více probádané. Kořeny rozsáhlejšího zpracování v nauce najdeme v 80. letech 20. století, kdy Matti Pellonpää publikoval svoji obsáhlou monografii, na niž od té doby navázalo množství akademiků. Ani v zahraničí není ale danému tématu ve srovnání např. s otázkami uprchlického práva věnována větší pozornost. To lze ovšem tvrdit jen o zpracování tématu v obecné rovině. Pokud se podíváme na dílčí aspekty, kupříkladu na otázku možnosti vyhoštění do země, kde cizinci hrozí nebezpečí (tedy s jasným přesahem do oblasti mezinárodního uprchlického práva, resp. mezinárodního práva lidských práv), tyto jsou naopak zpracovány důkladně.

Téma je aktuální i z dalšího důvodu, od roku 2004 se jím zabývá Komise OSN pro mezinárodní právo. Z její práce disertantka též vychází.

Téma vychází z dlouhodobého zájmu disertantky o cizineckou problematiku. Již její diplomová práce se věnovala otázkám uprchlického práva, stejně jako její další práce: autorsky i editorsky se podílela na dvou monografiích vydaných na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Je zřejmé, že díky hloubce svého zaměření na danou problematiku má potenciál vytvořit hodnotnou disertační práci.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Možnost státu odeslat cizince ze svého území – byť i přes jeho nesouhlas – je bytostně spjatá se suverenitou státu. Snad i proto je pro státy obtížné přijmout smluvní úpravu; doposud totiž neexistuje úmluva, která by tematiku obsáhla v jejím celku. Z tohoto konstatování je zřejmé, že se autorka musela při zpracování potýkat s tím, že jde o téma komplexní, jemuž i proto chybí snadná osnova, kterou lze při zpracování následovat.

Téma je náročné na teoretické znalosti právě kvůli své komplexnosti. Co se týče vstupních údajů a jejich zpracování, autorka v úvodu své práce poznamenává, že se z důvodu, že neexistuje komplexní úprava dané problematiky, musí zaměřit na rozličné podoblasti mezinárodního práva (uvádí suverenitu státu, státní občanství, lidská práva, migraci, zacházení s cizinci, ochranu uprchlíků a osob bez státní příslušnosti, migrující pracovníky, právo na rodinný život a práva dětí, humanitární právo) a zkoumat úmluvy, které je upravují. Dále se musí zaměřit na univerzální lidskoprávní úmluvy a regionální úpravy, a v neposlední řadě také praxi států a národní judikaturu a rozhodovací praxi příslušných orgánů. S tím souhlasím, je to jistě jedna z možností, jak téma zpracovat.

Podle mého názoru pak není nejtěžší tyto oblasti prozkoumat, ale zvolit linku, po níž bude práce vedena, není totiž možné, aby bylo v rozsahu disertační práce toto všechno pojmuto. K tématu se tak lze postavit příkladmo tak, že bude prozkoumán základ vyhoštění v obecné rovině, to, z čeho toto právo státu vyplývá, a analyzována omezení, které státy svému právu dávají, či tak, že budou zkoumány jednotlivé limity tohoto práva státu, které vycházejí zejména z práva lidských práv. Zde je ovšem metodologicky obtížné vybrat pouze některé limity. Zároveň se ale zdá v rozsahu disertační práce nemožné analyzovat všechny.

Klíčem ke zpracování je tak výzkumná otázka a metodologie. Autorka ve své práci pokládá dvě výzkumné otázky: 1. jak mezinárodní právo limituje právo států vyhostit cizince ze svého území, a 2. zda vzniklo nebo vzniká v mezinárodním právu obecné pravidlo či pravidla týkající se vyhoštění cizinců. O použitých metodách pak hovoří jako o deskriptivní a analytické. Oceňuji, že si autorka položila výzkumné otázky a nad metodou zpracování uvažovala. První otázka v sobě nicméně nese riziko způsobu výběru toho, kterými limity se bude autorka zabývat; stanovit si kritéria výběru je v podobných případech obtížné. S ohledem na obvyklé limity jako např. jazyková vybavenost či dostupnost primárních pramenů se disertanti často uchylují k výběru, který

není metodologicky zdůvodnitelný. Druhá otázka se mi pak zdá pro disertační práci tohoto rozsahu poměrně ambiciozní. Jak totiž vlastně může disertantka zjistit, že bylo vytvořeno obecné pravidlo? Co všechno musí analyzovat, vzít v potaz?

3. Formální a systematické členění práce

Práce je z formálního hlediska vypracována velmi dobře. Autorka využívá primární i sekundární zdroje včetně rozsáhlého výběru z judikatury. Obsáhla dostupnou zahraniční literaturu i knihy domácí provenience; výběr se zdá být vyčerpávající pro přeložené zpracování. Práce se zdroji je adekvátní, poznámkový aparát je v pořádku. Práce je psána nejen odborným jazykem, ale i čtivou formou.

Osnova je promyšlená, reaguje na výzkumné otázky. Členění práce je adekvátní, je z něj zřejmé, jak disertantka postupovala ve svých úvahách a poskytuje adekvátní opěrné body pro rozbor problematiky. Struktura sleduje výzkumné otázky. Mám určité výhrady k metodě volby kapitol zabývajících se konkrétními limity práva státu vyhostit osobu ze svého území, ale zároveň plně rozumím jejich začlenění. Dostačujícím se mi zde zdá autorčinu zdůvodnění, že oblasti zvolila „s ohledem na závažnost dopadů na život vyhošťovaného cizince v případě porušení práv v těchto oblastech zaručených, s ohledem na jejich četnost použití v praxi a též s ohledem na obecnou využitelnost poznatků získaných detailnějším zkoumáním těchto tematických oblastí“. Disertantka uvádí i příklady jiných limitů, které by bylo možné zkoumat, je tedy zřejmé, že o výběru jiných kapitol uvažovala a po úvaze je do práce nezařadila.

4. Vyjádření k práci

Autorka napsala velmi zdařilé dílo. Téma zpracovává důsledně, z mnoha stran. Kapitoly na sebe navazují, analýza v nich obsažená je skutečnou analýzou, a nikoli prostým popisem. Autorka vhodně zařazuje judikaturu mezinárodních kontrolních mechanismů (včetně regionálního Evropského soudu pro lidská práva), která se k tématu vztahuje.

V první kapitole nalezneme vymezení pojmů. Extradice, deportace či readmise jsou výrazy, které se zkoumanému pojmu přibližují, a jejich odlišnost nemusí být čtenáři vždy zřejmá. I vymezení pojmu vyhoštění je namístě, ostatně i proto, že normativní vyjádření neexistuje. Druhá kapitola se usazuje zkoumaný pojem v mezinárodním právu a hledá limity, které mu jím jsou uloženy. Třetí kapitola dává základ pojmu cizinec – vyhoštění je spjato s tímto statutem, vyhoštění vlastních

občanů je v současném mezinárodním právu smluvně zakázáno. Zajímavým příkladem je v tomto Velká Británie, která úvahy o nemožnosti vyhostit vlastní občany dovedla až k dočasnému vnitrostátnímu ukotvení zákazu vstupu do země. Tématem se více zabývá např. dr. Kindlová, jejíž práce disertantce doporučuji, byť se netýkají přímo tématu její práce. Čtvrtá kapitola, zdá se, do systematiky práce příliš nesedí, v ní se autorka dotýká důvodů vyhoštění a otázce procesních limitů. V páté kapitole autorka zkoumá, jaké jsou konkrétní limity práva států vyhostit cizince z území. Tato kapitola je zásadní pro další části, které se věnují konkrétním omezením práva států vyhostit cizince. Výběr omezení států prostřednictvím zákazu navracení, prostřednictvím ochrany rodinného a soukromého života a prostřednictvím procesních záruk má metodologické nedostatky, které autorka vysvětlila. Disertantka postihla střet mezi suverenitou státu a ochranou lidských práv, který se v této problematice objevuje; řešení, které dávají kromě jiných zmíněné diplomatické záruky vyvolává pochyby o tom, zda se nejedná o obcházení příliš vysokých standardů ochrany lidských práv. Využití regionální úpravy je opět poněkud nesystémové.

Závěr práce je propracovaný, odpovídá tomu, co od disertační práce očekávám. Zároveň tam řečené vzbuzuje i další otázky. Disertantka v závěru uvádí, že hromadné vyhoštění cizinců je zakázáno (hovoří o absolutním zákazu) v případech, kdy nejsou zkoumány určité okolnosti. Mezinárodněprávní normativita, kterou autorka uvádí, tedy především Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, je sice poměrně široce přijímaným smluvním instrumentem, ale nikoli všemi státy mezinárodního společenství. Je zde možné dovodit existenci obyčejové normy tohoto znění? Prosím také v této souvislosti o zodpovězení otázky, jak by nyní mělo mezinárodní právo postupovat pro právní řešení situace Rohingů. Fakticky se situace zdá spět k řešení, právně je situace složitější.

Práce zcela ob stojí v konkurenci jiných disertačních prací. Doporučuji ji také k publikaci, bude významným příspěvkem k diskusi k tématu v česky psané literatuře.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Disertantka cíl práce splnila.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Disertantka zpracovala téma samostatně, nejde o plagiát.

Logická stavba práce	Práce má logickou stavbu (určité výhrady jsem prezentovala výše).
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Práce se zdroji je velmi dobrá.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Analýza tématu je velmi dobrá.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je zcela postačující.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková a stylistická úroveň je velmi dobrá.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

1. Je možné uvažovat o jiném než smluvním ukotvení zákazu vyhoštění vlastních občanů?
2. Již v textu je uvedena otázka (složená ze dvou podotázek) k hromadnému vyhoštění, prosím o její zodpovězení.

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.
---	---

V Praze dne 31. 1. 2018

---

oponent/oponentka